

RIGSADVOKATEN

Juni 2006
J.nr. 2005-120-0021

Straffene i sager om overtrædelse af straffelovens § 222
efter ændringen af bestemmelsen

1. Indledning

Ved lov nr. 380 af 6. juni 2002 om ændring af straffeloven, retsplejeloven og færdselsloven blev strafferammen i § 222, stk. 1, hævet fra fængsel indtil 6 år til fængsel indtil 8 år. Endvidere blev strafferammen i straffelovens § 222, stk. 2, hævet fra fængsel indtil 10 år til fængsel indtil 12 år.

I forbindelse med lovændringen anmodede Justitsministeriet Rigsadvokaten om ved udgangen af 2003 at afgive en redegørelse om udviklingen i strafniveauet efter lovens ikrafttræden.

I januar 2004 afgav Rigsadvokaten en redegørelse om strafniveauet i sager om overtrædelse af straffelovens § 222 efter lovændringen. Redegørelsen indeholdt samtidig en undersøgelse af praksis med hensyn til varetægtsfængsling i sager om overtrædelse af straffelovens § 222 og en undersøgelse af sagsbehandlingstiden i de indberettede sager. Redegørelsen blev udsendt til politi og anklagemyndighed ved Rigsadvokaten Informerer nr. 8/2004.

Undersøgelsen af strafniveauet viste, at straffene i enkelte af de indberettede sager efter en umiddelbar vurdering og set i lyset af, at der ved lovændringen måtte være tilsigtet en generel skærpelse af straffene, forekom mildere, end det efter min opfattelse burde være tilfældet. Endvidere var der kun i få af dommenes præmisser vedrørende straffastsættelsen henvist direkte til lovændringen.

Jeg fandt derfor, at der var grundlag for, at rigsadvokaturen fortsat fulgte strafudmålingen i sager om overtrædelse af straffelovens § 222.

Justitsministeriet anmodede herefter Rigsadvokaten om at afgive en fornyet redegørelse om udviklingen i strafniveauet efter ca. et års forløb.

Rigsadvokaten afgav i juni 2005 en ny redegørelse om strafniveauet i sager om overtrædelse af straffelovens § 222 efter strafskærpelsen i 2002.

Undersøgelsen af strafniveauet viste, at der i hovedparten af de foreliggende sager i vidt omfang var taget hensyn til, at straffene efter lovændringen skulle skærpes. Samtidig var der dog enkelte sager, som efter min opfattelse lå i underkanten af det strafniveau, som måtte anses for tilsigtet med strafskærpelsen.

Sammenfattende var det min opfattelse, at strafudmålingen i sager om overtrædelse af straffelovens § 222 generelt set måtte antages at tage udgangspunkt i tilkendegivelserne i forarbejderne til lov nr. 380 af 6. juni 2002 om skærpe af straffen.

Efter denne redegørelse anmodede Justitsministeriet på ny Rigsadvokaten om inden den 1. juli 2006 at afgive en redegørelse om udviklingen af strafniveauet i sager om overtrædelse af straffelovens § 222 efter lovændringen.

Ved Rigsadvokaten Informerer nr. 25/2005 blev redegørelsen fra juni 2005 udsendt til politi og anklagemyndighed. Samtidig iværksatte jeg en ny ordning om indberetning af alle domme vedrørende overtrædelse af straffelovens § 222, herunder også jf. §§ 224 eller 225. Ordningen omfattede byrets- og landsretsdomme afsagt i perioden fra den 1. august 2005 til udgangen af januar 2006. Ankesdomme afsagt af landsretterne efter udløbet af den nævnte periode var også omfattet, hvis byrettens dom i sagen var afsagt inden udgangen af januar 2006. Byretsdomme omfattet af indberetningsordningen, der er anket til landsretten og således afventer endelig dom, er ikke medtaget i denne redegørelse.

I februar 2006 anmodede Justitsministeriet endvidere Rigsadvokaten om - i det omfang de indberettede sager gav grundlag for det - at sammenholde strafniveauet i voldtægtssager efter straffelovens § 216 med strafniveauet i sager om overtrædelse af straffelovens § 222, hvor overgrebet mod barnet havde en vis lighed med voldtægt, uden at der dog havde været grundlag for at rejse tiltale efter straffelovens § 216.

Rigsadvokaten har således samlet afgivet følgende redegørelser om strafniveauet i sager om overtrædelse af straffelovens § 222 efter lovændringen i 2002:

- Januar 2004 – udsendt ved Rigsadvokaten Informerer nr. 8/2004
- Juni 2005 – udsendt ved Rigsadvokaten Informerer nr. 25/2005
- Denne redegørelse

Denne redegørelse indeholder en beskrivelse af ændringen af straffelovens § 222 ved lov nr. 380 af 6. juni 2002 (afsnit 2) og en nærmere beskrivelse af konklusionen i redegørelserne fra januar 2004 og juni 2005 (afsnit 3 og 4). I afsnit 5 findes en beskrivelse af straffene i de sager om overtrædelse af straffelovens § 222, der er indberettet under den ovenfor beskrevne indberetningsordning, samt en sammenholdelse af strafniveauet med straffene i voldtægtssager i det omfang, det er fundet muligt. Endvidere findes i afsnit 6 en samlet vurdering af strafniveauet.

I bilaget til redegørelsen findes en mere udførlig beskrivelse af de enkelte sager, der er omfattet af undersøgelsen.

2. Lov nr. 380 af 6. juni 2002 om ændring af straffelovens § 222

2.1. Forarbejderne til lovændringen

Som nævnt ovenfor blev strafferammerne i straffelovens § 222, stk. 1 og 2, ved lov nr. 380 af 6. juni 2002 hævet med 2 år til henholdsvis fængsel indtil 8 år og fængsel indtil 10 år. Ændringen trådte i kraft den 8. juni 2002 og har virkning for forhold, der begås efter dette tidspunkt.

Ændringen af straffelovens § 222 blev foreslået under Folketingets behandling af lovforslaget om skærper af straffene for bl.a. vold og voldtægt. Ændringen er således ikke beskrevet i lovforslagets bemærkninger.

Af Retsudvalgets betænkning af 16. maj 2002 over lovforslaget fremgår bl.a. følgende af forslagsstillerne (Socialdemokratiets) bemærkninger til denne ændring:

”Formålet med de foreslåede ændringer af straffen for seksuelt misbrug af børn er at sikre en parallelitet mellem strafferammerne for voldtægt (§ 216) og seksuelt misbrug af børn (§ 222). Forslagsstillerne forestiller sig en strafforøgelse for seksuelt misbrug af børn, som forholdsvis vil svare til forøgelsen af voldtægtsstraffen...”

Endvidere har et flertal i Retsudvalget (Venstre, Dansk Folkeparti og Det Konservative Folkeparti), der tilsluttede sig ændringsforslaget, givet udtryk for følgende:

”Straffelovens § 222 bygger i hvert fald til dels på de samme beskyttelseshensyn som straffelovens § 216. Bestemmelsen i straffelovens § 222, stk. 2, omhandler således bl.a. tilfælde, hvor en person under anvendelse af tvang skaffer sig samleje med et barn under 12 år.

Samtidig kan der efter Venstres, Dansk Folkepartis og Det Konservative Folkepartis opfattelse være grund til at påpege, at straffelovens § 222 også omhandler forhold, hvor der ikke umiddelbart er sammenfald med de beskyttelseshensyn, der ligger bag bestemmelsen i straffelovens § 216 om voldtægt. Eksempelvis omfatter straffelovens § 222, stk. 1, det tilfælde, at en 16-årig har samleje med en 14-årig, uden at der har været anvendt tvang m.v. Tilfælde af denne karakter vil i praksis ofte blive afgjort med et tiltalefrafald.

I sager om overtrædelse af straffelovens § 222 er der derfor efter disse partiers opfattelse fortsat behov for en betydelig nuancering i den konkrete strafudmåling alt efter karakteren og grovheden af den overtrædelse af straffelovens § 222, der har fundet sted.

...

Venstre, Dansk Folkeparti og Det Konservative Folkeparti går i den forbindelse ud fra, at forhøringen af strafferammen i straffelovens § 222 ikke ændrer ved den betydelige nuancering i den konkrete strafudmåling i sager omfattet af straffelovens § 222, hvor der som påpeget kan være endog meget betydelige forskelle i karakteren og grovheden af den enkelte overtrædelse af bestemmelsen. Eksempelvis forudsættes det, at den nævnte praksis, hvorefter en ung persons samleje med en 14-årig efter omstændighederne kan afgøres med et tiltalefrafald, vil blive videreført.

Venstre, Dansk Folkeparti og Det Konservative Folkeparti går også ud fra, at forhøjelsen af strafferammerne i straffelovens § 222 ikke vil føre til væsentlige begrænsninger i den eksisterende mulighed for i sædelighedssager at idømme en betinget dom med vilkår om behandling i tilfælde, hvor strafniveauet i dag ligger mellem 4-6 måneders fængsel og fængsel i 1 år og 6 måneder, og hvor der ikke er anvendt vold eller ulovlig tvang.”

2.2. Rigsadvokaten Informerer nr. 14/2002

I Rigsadvokaten Informerer nr. 14/2002 oplyste jeg følgende til statsadvokaterne og politimestrene om strafskærpelsen:

”Bemærkningerne fra forslagsstillerne og det flertal, der tilsluttede sig ændringsforslaget, må efter min opfattelse forstås således, at der ved ændringen tilsigtes en vis generel forhøjelse af straffene for overtrædelse af straffelovens § 222.

Skærpede straffe for overtrædelse af straffelovens § 222 må i lyset af bemærkningerne i hvert fald tænkes anvendt i de tilfælde, hvor overgrebet mod barnet har en vis lighed med voldtægt, uden at der dog er grundlag for at rejse tiltale efter § 216. Det kan f.eks. være tilfældet, hvis gerningsmanden har anvendt tvang eller trusler som beskrevet i § 222, stk. 2, 2. led, eller hvis gerningsmanden på anden måde har optrådt sådan, at han har skræmt barnet til at underkaste sig overgrebene. I disse tilfælde synes bemærkningerne at indebære, at der kan nedlægges påstand om en strafforhøjelse på op mod 1 år.

Det er dog samtidig i bemærkningerne forudsat, at den betydelige nuancering i den konkrete strafudmåling ved overtrædelser af § 222 skal opretholdes, bl.a. således, at adgangen til at anvende tiltalefravald i visse tilfælde ved overtrædelse af § 222, stk. 1, bevares.

Det er endvidere i bemærkningerne forudsat, at de forhøjede strafferammer i § 222 ikke skal føre til væsentlige begrænsninger i den eksisterende mulighed for at anvende behandlingsdom i sædelighedssager. Da anvendelse af behandlingsdom i sædelighedssager ifølge retningslinierne i RM 6/1997 (nu Rigsadvokatmeddelelse nr. 9/2005 om strafpåstanden i sager om overtrædelse af straffeloven) allerede er udelukket, hvis forholdet omfatter vold og tvang, og da det i øvrigt er en betingelse, at straffen ikke overstiger 1 ½ år, vil det således formentlig kun i ganske få tilfælde udelukke brugen af behandlingsdom, at der sker en skærpelse af straffen i de situationer, der nævnt i afsnittet ovenfor.

Det må i øvrigt lægges til grund, at de skærpede straffe også skal omfatte forhold, der henføres under § 222, jf. § 224 eller § 225, og sager, hvor der domfældes for overtrædelse af straffelovens § 210 eller § 223, jf. § 222.

Straffes der for § 222 og § 216 i sammenstød, følger det af bemærkningerne til forslaget om forhøjelse af straffen i voldtægtssager, at det – udover den generelle strafforhøjelse i størrelsesordenen 1 år – bør tillægges øget vægt i skærpende retning, hvis der er tale om voldtægt begået mod et barn, jf. de almindelige bemærkninger til lovforslagets afsnit 2.1.3, der er gengivet ovenfor under pkt. 2.1.”

3. Konklusionen i redegørelsen fra januar 2004

Redegørelsen fra januar 2004 om strafniveauet i sager om overtrædelse af straffelovens § 222 omfattede domme afsagt i perioden fra den 8. juni 2002 til udgangen af august 2003. Der blev indberettet 12 sager, hvoraf 11 sager var endeligt afgjort ved redegørelsens udarbejdelse. Det forholdsvis beskedne

antal sager skyldes formentlig bl.a., at der kun blev indberettet sager, hvor gerningstidspunktet lå efter lovens ikrafttræden den 8. juni 2002, og at sagsbehandlingstiden førte til, at der først noget inde i den første indberetningsperiode blev afsagt domme på grundlag af lovændringen. Endvidere kan det ikke udelukkes, at der var domme, som ikke blev indberettet.

Det var vanskeligt at vurdere strafudmålingsniveauet, fordi der ikke forelå redegørelser om straffene forud for strafskærpelsen, og fordi der var tale om et meget spinkelt grundlag. Hertil kom, at sagerne omfattede forhold af meget forskellig karakter og grovhed.

Konklusionen i redegørelsen var dog, at straffene i enkelte af sagerne efter en umiddelbar vurdering og i lyset af, at der ved lovændringen måtte være tilsigtet en generel skærpelse af straffene, synes mildere, end det efter min opfattelse burde være tilfældet. Der var også kun i få af dommene i præmisserne vedrørende straffastsættelsen henvist direkte til lovændringen.

Dette talte for, at anklagemyndigheden i en periode fremover fortsat var opmærksom på straffastsættelsen i sager om overtrædelse af straffelovens § 222, herunder om sagerne burde ankes til skærpelse. Jeg iværksatte derfor ved Rigsadvokaten Informerer nr. 8/2004 en ny indberetningsordning, jf. også ovenfor i afsnit 1.

4. Konklusionen i redegørelsen fra juni 2005

Redegørelsen fra juni 2005 om strafniveauet i sager om overtrædelse af straffelovens § 222 omfattede domme afsagt i perioden fra den 1. marts 2004 til udgangen af december 2004. Der blev indberettet 39 sager, hvoraf 19 var ankedomme. Det var igen vanskeligt at vurdere strafudmålingsniveauet, fordi der ikke forelå redegørelser om straffene forud for strafskærpelsen, fordi sagerne omfattede forhold af meget forskellig karakter og grovhed, og endelig som følge af, at strafudmålingen skete efter en meget konkret vurdering af sagens omstændigheder.

Konklusionen i redegørelsen var dog, at der i hovedparten af sagerne i vidt omfang var taget hensyn til, at straffene efter lovændringen skulle skærpes. Samtidig var der imidlertid enkelte sager, som efter min opfattelse lå i underkanten af det strafniveau, som måtte anses for tilsigtet med strafskærpelsen.

Sammenfattende var det min opfattelse, at strafudmålingen i sager om overtrædelse af straffelovens § 222 generelt set måtte antages at tage udgangspunkt i tilkendegivelserne i forarbejderne til lov nr. 380 af 6. juni 2002 om skærpelse af straffen.

Under hensyn til de enkelte sager, hvor straffen i lyset af strafskærpelsen efter min opfattelse måtte anses for at være for lav, fandt jeg, at anklagemyndigheden fortsat burde være særlig opmærksom på strafudmålingen i sager om overtrædelse af straffelovens § 222, herunder tage initiativ til at anke domme med påstand om skærpelse, hvis der var grundlag herfor.

5. Straffene i sager om overtrædelse af straffelovens § 222 i den foreliggende undersøgelse

5.1. Antallet af sager

Der er i medfør af indberetningsordningen iværksat ved Rigsadvokaten Informerer nr. 25/2005 blevet indberettet 63 sager, herunder en højesteretsdom, 59 afsluttede byrets- og landsretsdomme samt tre landsretsdomme, som med Procesbevillingsnævnets tilladelse er anket til Højesteret. Bortset fra de tre sidstnævnte domme, omfatter denne redegørelse således kun endelige domme. Der er tale om væsentligt flere sager end i redegørelserne fra januar 2004 og juni 2005, hvor der forelå henholdsvis 12 og 39 sager for en næsten tilsvarende perioder.

De 63 sager er beskrevet i oversigten i bilaget til denne redegørelse. Sagerne fordeler sig således på byretterne og landsretterne og Højesteret:

Byret	31 domme
Landsret, nævningsager	1 dom
Landsret, ankesager	30 domme, hvoraf 3 er anket til Højesteret
Højesteret	1 dom

5.2. Strafudmålingen i ankesager

Som det fremgår ovenfor, foreligger der en højesteretsdom og 30 ankedomme fra landsretten, hvoraf tiltalte i en af sagerne (dom 51) først blev fundet skyldig i landsretten.

I højesteretssagen (dom 48) blev straffen forhøjet fra 6 års fængsel til 7 års fængsel med henvisning til sagens konkrete omstændigheder og den ved lov nr. 380 af 6. juni 2002 tilsigtede skærpelse af straffen.

Endvidere forhøjede landsretten straffen i ni tilfælde (dom 24, 36, 40, 42, 46, 56, 60, 61 og 63). Der var tale om forhøjelser på mellem 1 måned og 1 års fængsel, og den gennemsnitlige forhøjelse var ca. 7 måneder. Strafforhøjelserne skete med henvisning til sagernes konkrete omstændigheder, ligesom landsretten i en række tilfælde tillige henviste udtrykkeligt til den ved lov nr. 380 af 6. juni 2002 tilsigtede skærpelse af straffen.

I fire tilfælde (dom 8, 25, 32 og 57) nedsatte landsretten straffen. I dom 8, hvor der var tale om et kærestelignende forhold mellem en 18-årig mand og en 12-årig pige, ændrede landsretten den af byretten fastsatte straf på fængsel i 60 dage, hvoraf 30 dage var gjort betinget, til en ren betinget straf. I dom 25 og 32 nedsatte landsretten straffen med henholdsvis 2 og 6 måneder. I begge sager var der dissens af tre dommere for at opretholde byrettens strafudmåling. I dom 57 nedsatte landsretten straffen med 9 måneder med henvisning til, at tiltalte ikke tidligere var straffet, og at tiltalte ikke var fundet skyldig i det omfang, som der oprindeligt var rejst tiltale for. Den sidstnævnte sag har anklagemyndigheden med Procesbevillingsnævnets tilladelse anket til Højesteret med påstand om skærpelse af straffen.

I 16 tilfælde (dom 1, 11, 13, 18, 26, 28, 29, 30, 35, 37, 38, 45, 49, 55, 59 og 62) blev byrettens strafudmåling stadfæstet af landsretten. To af disse sager (dom 28 og 55) er med Procesbevillingsnævnets tilladelse anket til Højesteret af henholdsvis domfældte og anklagemyndigheden.

I den sidste ankedom (dom 51) blev tiltalte som tidligere nævnt først fundet skyldig i landsretten, således at der ikke blevet taget stilling til byrettens strafudmåling.

5.3. Straffene i sagerne om overtrædelse af straffelovens § 222

5.3.1. Indledning

Som det fremgår ovenfor under afsnit 2, er der ved lovændringen tilsigtet en vis generel forhøjelse af straffene for overtrædelse af straffelovens § 222. Det er samtidig forudsat, at forhøjelsen af strafferammen ikke ændrer ved den betydelige nuancering i den konkrete strafudmåling i sådanne sager. Det er endvidere anført, at forhøjelsen af strafferammerne i straffelovens § 222 ikke skal føre til væsentlige begrænsninger i muligheden for at idømme en betinget dom med vilkår om behandling i tilfælde, hvor strafniveauet i dag ligger mellem 4-6 måneders fængsel og fængsel i 1 år og 6 måneder.

Der foreligger dog ikke i forarbejderne klare tilkendegivelser om det hidtidige strafniveau, der som nævnt er nuanceret, eller mere generelle tilkendegivelser om, hvilken strafsikærpelse der tilsigtes, og rigsadvokaturen har heller ikke foretaget egentlige undersøgelser på dette område inden ændringen af straffelovens § 222.

Gennemgangen af de konkrete sager nedenfor i afsnit 5.3.2. sker derfor ligesom i de tidligere redegørelser, uden at der foreligger en systemiseret redegørelse for straffene i sager om overtrædelse af straffelovens § 222 forud for lovændringen. Det er således vanskeligt med sikkerhed at vurdere, i hvilken grad den forudsatte strafforhøjelse er slået igennem i praksis, og der er derfor først og fremmest tale om en redegørelse for straffene, sådan som domstolene har udmålt dem i konkrete sager efter lovændringen, og en mere fri vurdering af strafniveauet i lyset af forarbejderne til lovændringen.

I det følgende (og i bilaget) er sagerne opdelt i kategorier, hvor forholdet er begået over for kærester eller andre personer, som den tiltalte har haft en kærestelignende relation til (afsnit 5.3.2.), sager, hvor forholdet er begået inden for familien (afsnit 5.3.3.), sager, hvor forholdet er begået over for en forurettet, som tiltalte har været ansvarlig for i en pasningssituation (afsnit 5.3.4.), samt sager, hvor forholdet er begået over for en forurettet, som har været betroet den tiltalte til undervisning eller lignende (afsnit 5.3.5.). Herudover er der en række sager af forskellig karakter, som det ikke har været muligt at placere i de nævnte grupper. Disse andre tilfælde er beskrevet i afsnit 5.3.6.

Det bemærkes, at sager, hvor de seksuelle overgreb tillige er henført til straffelovens § 216 om voldtægt, ikke er medtaget i denne redegørelse. Disse sager indgår i den undersøgelse af straffene i voldtægtssager, der er udarbejdet samtidig med den her foreliggende redegørelse.

5.3.2. Straffene i sager vedrørende kæresteforhold og andre kærestelignende relationer

Der er indberettet 20 sager (herunder fem ankedomme), som kan henføres til denne kategori. Det drejer sig dels om sager, hvor tiltalte og forurettede var kærester eller på anden måde følelsesmæssigt engageret, dels sager, hvor tiltalte og forurettede i fælles forståelse mødtes en eller flere gange med henblik på seksuelle aktiviteter. De forurettede har typisk været i alderen 13-14 år, men i enkelte sager (dom 8, 10 og 20) var der også tale om 12-årige forurettede.

I dommene 1-10, hvoraf dom 1 og 8 er ankedomme, er der tale om sager uden udmåling af straf/tillægsstraf og forholdsvis korte frihedsstraffe på mellem 20 dage og 3 måneder. Bortset fra dom 3 (fængsel i 20 dage) blev straffene betingede, dom 9 og 10 med vilkår om samfundstjeneste.

I dom 1 (betinget dom uden straffastsættelse) var der tale om en kun 16-årig tiltalt, som ved en enkelt lejlighed havde haft anden kønslig omgængelse end samleje med en 14-årig pige, som han tidligere havde været kæreste med. Tiltalte blev samtidig dømt for hærværk. Overtrædelsen af straffelovens § 224, jf. § 222, stk. 1, ville i dette tilfælde formentlig kunne være afgjort med et tiltalefrafald, hvis der ikke samtidig skulle rejses tiltale for overtrædelse af straffelovens § 291, stk. 1 og 2.

I dom 2-10 var de tiltalte i alderen 17-22 år, og forholdene mellem tiltalte og forurettede var alle af kortere varighed. Dom 2 (ingen fastsættelse af tillægsstraf) og dom 9 (fængsel i 3 måneder betinget af bl.a. samfundstjeneste) må dog anses for mindre egnede til at belyse strafniveauet, idet der i den førstnævnte sag var tale om fastsættelse af tillægsstraf til en tidligere dom på fængsel i 2 år og 6 måneder, mens der i den anden sag var tale om en fællesstraf, der tillige omfattede en tidligere dom på fængsel i 5 måneder, heraf 2 måneder betinget.

I dom 11, som er en anke, var det en 18-19-årig tiltalt, som gennem en periode på ca. 5 måneder havde været seksuelt sammen med tre piger i alderen 13-14 år, og herunder havde to samlejer med en af pigerne på 13 år. Straffen, der både i byret og landsret blev fastsat til fængsel i 3 måneder betinget af bl.a. 80 timers samfundstjeneste, synes umiddelbart noget lav i forhold til antallet af forurettede. På den anden side var tiltalte meget ung, ligesom det må tillægges vægt, at der var tale om et kærestelignende forhold, og at tiltalte kun havde samleje med en af de forurettede.

I dommene 12-20 var aldersforskellen mellem de tiltalte og forurettede noget større, idet de tiltaltes alder varierede fra 25-48 år.

I dom 12 og 13 (fængsel i 3 måneder), hvoraf dom 13 er en anke, havde de tiltalte på henholdsvis 38 og 37 år indledt længerevarende seksuelle forhold til 13-årige piger.

I dom 14-17 blev straffene helt eller delvist betingede på grund af sagernes særlige omstændigheder. I dom 14 (fængsel i 4 måneder betinget) med henvisning til, at tiltalte var blevet anholdt under stor mediebevågenhed og havde været varetægtsfængslet i en periode på 3 måneder. I dom 15 og 17 (fængsel i henholdsvis 4 måneder betinget og fængsel i 6 måneder, heraf 4 måneder betinget) med henvisning til sagsbehandlingstiden sammenholdt med de tiltaltes gode personlige forhold. I dom 16 (fængsel i 4 måneder, betinget af bl.a. samfundstjeneste) med henvisning til, at forurettede selv havde ønsket det seksuelle forhold, der var indledt kort tid inden hendes fyldte 15. år.

I dom 18, som er en anke-dom, var der tale om en 36-37-årig tiltalt, som i løbet af en periode på ca. 6 måneder i tre tilfælde havde anden kønslig omgængelse end samleje med en 13-14-årig pige. Både byret og landsret fastsatte straffen til fængsel i 6 måneder.

I dom 19 og 20 blev der udmålt længerevarende fængselsstraffe på henholdsvis 1 år og 6 måneder samt 1 år og 7 måneder. I den førstnævnte sag dog delvist betinget af psykiatrisk/sexologisk behandling.

I dom 19 var det en 37-årig tiltalt, som i løbet af en periode på ca. 1 måned gentagne gange havde samleje og anden kønslig omgængelse end samleje med en 14-årig pige, ligesom tiltalte havde optaget og via internettet offentliggjort fotos, der viste hans seksuelle samkvem med både forurettede og andre piger.

I dom 20 var det en 31-34-årig tiltalt, som tidligere var straffet for at krænke en yngre drengs blufærdighed, og som nu systematisk opsøgte unge piger, herunder via internettets chatfora for børn under anvendelse af dæknavn og urigtige oplysninger om egen alder. Tiltalte havde i løbet af en periode på ca. 1 år mange gange haft samleje og anden kønslig omgængelse end samleje med to piger på henholdsvis 12-13 år og 13-14 år, ligesom tiltalte havde optrådt som mellemmand til kønslig usædelighed med den ene pige, idet han tog kontakt til en anden mand og arrangerede betalt seksuelt samkvem mellem denne, forurettede og sig selv. Herudover havde tiltalte i løbet af en periode på ca. 3 år telefonisk og via internettet adskillige gange krænket en 12-14-årig piges blufærdighed, ligesom tiltalte havde besiddet og udbredt børnepornografi.

Som nævnt i afsnit 2.1. og 2.2. var det i forarbejderne til lovændringen forudsat, at den tidligere praksis, hvorefter en ung persons samleje med en 14-årig efter omstændighederne kan afgøres med et tiltalefrafald, ville kunne videreføres. I de ovennævnte sager har tiltalefrafald dog ikke været relevant, hvilket skyldes enten, at aldersforskellen mellem tiltalte og forurettede har været for stor, forholdets karakter, eller at tiltalte samtidig er blevet tiltalt for andre ikke ubetydelige overtrædelser af straffeloven.

Ved strafudmålingen ses der ofte lagt betydelig vægt på, at de seksuelle aktiviteter er foregået i enighed mellem parterne. Herudover er der typisk lagt vægt på den forurettedes alder, aldersforskellen, relationen mellem forurettede og tiltalte, forholdenes karakter og varighed samt antallet af forurettede.

I min redegørelse fra juni 2005 gav de indberettede domme mig grundlag for at antage, at straffen for enkeltstående eller kortvarige seksuelle forhold til unge i alderen 13-14 år lå i niveauet 60 dage til 4 måneders fængsel, som der kunne være grundlag for at gøre betinget, eventuelt på vilkår af samfundstjeneste.

Det forholdsvis høje antal sager, der nu er indberettet, giver mig grundlag for at antage, at straffen for enkeltstående eller kortvarige seksuelle forhold mellem ynge tiltalte i alderen op til ca. 21 år og børn i alderen 12-14 år (dommene 1-10) ligger i niveauet fra betinget dom uden straffastsættelse til fængsel i op til 3 måneder, som i flere tilfælde blev betingede, eventuelt på vilkår af samfundstjeneste.

Endvidere giver dommene 12-18 mig anledning til at antage, at straffen for seksuelle forhold mellem ældre tiltalte fra ca. 22 år og børn i alderen 12-14 år som udgangspunkt ligger i niveauet 3-6 måneders fængsel, som der kun rent undtagelsesvist er grundlag for at gøre betinget.

Hertil kommer, at straffen for overtrædelse af straffelovens § 222 selv i kærestelignende forhold kan stige betydeligt, når der foreligger særligt skærpende omstændigheder, jf. dom 19-20.

5.3.3. Straffene i sager vedrørende familieforhold

Der er indberettet 28 sager (herunder en højesteretssag og 16 ankedomme fra landsretten), som kan henføres til denne kategori. Det drejer sig dels om forhold begået over for biologiske børn og stedbørn (16 sager), børnebørn (3 sager) samt i mere fjerne familierelationer som f.eks. samlevers/kærestes barn og barnebarn eller kusiner, fætre, niecer og nevøer (9 sager).

I dom 21-25, hvoraf dom 24 og 25 er ankedomme, er der tale om flere overgreb i form af anden kønslig omgængelse end samleje begået over for forurettede i alderen 7-14 år. I disse domme blev der udmålt straffe fra fængsel i 60 dage til fængsel i 4 måneder, hvilket er det laveste straffniveau i denne gruppe af sager.

I dom 21 (fængsel i 60 dage) var der tale om overgreb mod en 10-årig niece og dennes 9-årige veninde. Forholdene var dog af mindre grovhed end i mange andre sager om overtrædelse af straffelovens § 222. Hertil kommer, at straffen var en tillægsstraf i forhold til en tidligere dom på 4 måneders fængsel for anden kriminalitet, hvorfor sagen må anses for mindre egnet til at belyse straffniveauet i sager om overtrædelse af straffelovens § 222.

I dom 22 og 23 (fængsel i 3 måneder) var der tale om anden kønslig omgængelse end samleje begået over for henholdsvis en kærestes 12-årige datter og en ægtefælles 7-8-årige barnebarn. Overgrebene bestod i begge tilfælde hovedsageligt af berøringer.

Dom 24 (4 måneders fængsel betinget), som er en ankedom, må ligeledes anses for mindre egnet til belysning af straffniveauet, idet kun et enkelt af forholdene blev begået, inden forurettede fyldte 15 år, og dette forhold samtidig ligger før straffeskærpelsen i 2002.

I dom 25, som er en ankedom, var der tale om en 47-50-årig tiltalt, som havde anden kønslig omgængelse end samleje med sit 10-12-årige barnebarn i to tilfælde. Byretten fastsatte straffen til fængsel i 6 måneder, frakendte tiltalte retten til erhvervsmæssigt eller i forbindelse med fritidsaktiviteter at beskæftige sig med børn og unge under 18 år indtil videre, samt meddelte tiltalte pålæg om, at han ikke måtte lade børn under 18 år tage ophold i sin bolig eller uden politiets tilladelse selv tage ophold hos personer, hos hvem der opholder sig børn under denne alder. Landsretten nedsatte straffen til fængsel i 4 måneder med henvisning til, at det første forhold var begået inden straffeskærpelsen i 2002. Samtidig stadfæstede landsretten byrettens bestemmelse om rettighedsfrakendelse. Tiltaltes ansøgning om anketilladelse til Højesteret blev ikke imødekommet af Procesbevillingsnævnet.

I dom 26 og 27 (fængsel i henholdsvis 4 og 6 måneder), hvoraf dom 26 er en ankedom, var der tale om et enkelt tilfælde af anden kønslig omgængelse end samleje. Til gengæld var de forurettede kun 5 og 6 år. I dom 26 blev den tiltalte, som var uddannet pædagogmedhjælper, tillige frakendt retten til at undervise eller på anden måde erhvervsmæssigt eller i forbindelse med fritidsaktiviteter at beskæftige sig med børn under 18 år indtil videre. I dom 27, som er den groveste sag, og hvor den tiltalte tidligere var idømt 2 års fængsel for ligeartet kriminalitet, finder jeg straffen på 6 måneders fængsel for lav set i lyset af forurettedes alder, forholdets karakter, og at tiltalte tidligere var dømt for lignende kriminalitet. Sagen blev da også forsøgt anket til domfældelse tillige for forsøg på at opnå samleje med forurettede og til skærpelse af straffen, men anklagemyndighedens ankemeddelelse blev ikke forkyndt rettidigt for tiltalte.

I dom 28-30, som alle er ankedomme, blev straffene i både byret og landsret udmålt til 1 års fængsel.

I dom 28 var det en 42-årig tiltalt, som i løbet af en periode på ca. 8 måneder adskillige gange hver uge havde anden kønslig omgængelse end samleje med sin 14-15-årige datter og krænkede hendes blufærdighed. Ved strafudmålingen lagde begge instanser vægt på hyppigheden af forholdene og disses karakter, herunder at forholdene var begået over for tiltaltes egen datter, samt den forholdsvis lange periode, hvorunder forholdene havde fundet sted. Endvidere fandt hverken byret eller landsret grundlag for at gøre straffen betinget af psykiatrisk/sexologisk behandling som led i ordningen med behandling af personer, der har begået visse seksualforbrydelser, som alternativ til straf. Dommen er med Procesbevillingsnævnets tilladelse anket af tiltalte til Højesteret med påstand om, at straffen gøres betinget som led i ovennævnte behandlingsordning, subsidiært formildelse. Anklagemyndighedens påstand er skærpelse af straffen.

I dom 29 var der tale om 64-årig tiltalt, som i et sommerhus havde samleje med sit 10-årige barnebarn, for hvilket forurettede modtog gaver til både hende selv og hendes lillebror. Ved strafudmålingen lagde begge instanser vægt på omstændighederne, hvorunder forholdet blev begået, forurettedes alder, den

nære familiemæssige tilknytning mellem tiltalte og forurettede samt forholdets karakter. Straffen på 1 års fængsel synes noget lav henset til forurettedes alder, og at der var tale om samleje. Landsrettens dom blev imidlertid først forelagt rigsadvokaturen efter udløbet af fristen for at ansøge om anketilladelse til Højesteret.

I dom 30 var det en 60-årig tiltalt, som havde befølt sit 12-årige barnebarn, ligesom han i løbet af en periode på ca. 1 måned i adskillige tilfælde havde anden kønslig omgængelse end samleje med forurettede.

I dom 31, 33 og 35, hvoraf dom 35 er en ankedom, blev de udmålte straffe på fængsel fra 1 år og 6 måneder til 1 år og 10 måneder gjort delvis betinget af bl.a. psykiatrisk/sexologisk behandling som led i ordningen med behandling af personer, der har begået visse seksualforbrydelser, som alternativ til straf.

Denne ordning er som nævnt i afsnit 5.3.1. forudsat at komme på tale som alternativ til ubetingede fængselsstraffe fra 4-6 måneder og op til omkring 1½ år, og jeg har derfor ingen bemærkninger til disse domme. Dette gælder også den omstændighed, at ordningen i to tilfælde er anvendt, selv om straffen er en smule højere end oprindeligt forudsat. Det bemærkes i den forbindelse, at det ved lovændringen var forudsat, at denne ordning fortsat kunne anvendes i stort set uændret omfang.

I dom 32 og 34, hvoraf dom 32 er en ankedom, var der tale om flere tilfælde af anden kønslig omgængelse end samleje med piger på kun 4 og 3 år. Gerningsperioderne var henholdsvis en weekend og en måned. I den førstnævnte sag, hvor den tiltalte tidligere var idømt 2 års fængsel for seksualkriminalitet, nedsatte landsretten (med dissens) fængselsstraffen fra 2 år til 1 år og 6 måneder. I den anden sag, hvor overtrædelsen omfattede oralsex og berøringer, blev straffen udmålt til fængsel i 1 år og 9 måneder.

I dom 36, som er en ankedom, var det en kun 15-årig tiltalt, som i løbet af en periode på ca. 11 måneder, fra tiltalte fyldte 15 år, i flere tilfælde havde både samleje og anden kønslig omgængelse end samleje med sin 6-7-årige niece. Landsretten forhøjede fængselsstraffen fra 1 år og 3 måneder til 2 år, idet landsretten på den ene side lagde vægt på overgrebenes karakter og forurettedes alder, på den anden side tiltaltes unge alder. Begge instanser fandt det forsvarligt at gøre straffen betinget med vilkår om bl.a. hjælpeforanstaltninger i henhold til serviceloven. Henset til tiltaltes meget unge alder og i øvrigt gode personlige forhold giver det mig ikke anledning til bemærkninger, at straffen blev gjort betinget på de anførte vilkår.

I dom 37-46, hvoraf dom 37, 38, 40, 42, 45 og 46 er ankedomme, blev der udmålt straffe fra fængsel i 2 år til fængsel i 3 år og 6 måneder. I dom 39 var der tale om flere overgreb i form af både vaginalt og analt samleje, mens der i de øvrige sager var tale om længerevarende seksuelt misbrug, herunder for flere sagers vedkommende tillige i form af samlejer (dom 38-39 og 42-46) eller forsøg herpå (dom 41), ligesom der i flere sager var tale om to forurettede (dom 37, 40 og 43-45). De forurettedes alder i §

222-forholdene varierer fra 8-14 år. I fem af sagerne (dom 37, 38, 42, 44 og 46) henviste domstolene direkte til lov nr. 380 af 6. juni 2002 ved strafudmålingen.

Blandt de ovennævnte domme med fængsel fra 2 år til 3 år og 6 måneder indgår dom 38, hvor en 50-årig tiltalt i løbet af en periode på ca. 3½ år (før og efter strafskærpsen i 2002) flere gange havde samleje og adskillige gange anden kønslig omgængelse end samleje med sin 12-16-årige niece. Byretten fastsatte straffen til fængsel i 2 år og 6 måneder med henvisning til forholdenes karakter, hyppigheden af disse, den lange periode, hvor overgrebene havde fundet sted, samt at en del af overgrebene var begået efter ikrafttrædelsen af lov nr. 380 af 6. juni 2002. Landsretten stadfæstede byrettens dom.

Dom 42 vedrører en på domstidspunktet 35-årig tiltalt, der mange gange havde både samleje og anden kønslig omgængelse end samleje med sin steddatter fra hun var 8-13 år (før og efter strafskærpsen i 2002). Byretten fastsatte straffen til fængsel i 2 år og 6 måneder med henvisning til handlingernes karakter og det tidsrum, hvori de havde fundet sted. Landsretten forhøjede straffen til fængsel i 3 år, idet landsretten lagde vægt på overgrebenes udstrækning og karakter samt den ved lov nr. 380 af 6. juni 2002 tilsigtede strafskærpselse.

I dom 46 havde tiltalte i løbet af en periode på ca. 2½ år (før og efter strafskærpsen i 2002) i mindst 20-25 tilfælde forgrebet sig seksuelt på sin 11-13-årige datter, herunder ved samleje i ca. 15-20 tilfælde. Byretten fastsatte straffen til fængsel i 3 år, idet byretten på den ene side lagde vægt på det forholdsvis store antal krænkelse og den forholdsvis lange periode, på den anden side, at tiltalte havde tilstået overgrebene. Landsretten forhøjede straffen til fængsel i 3 år og 6 måneder med henvisning til, at en del af de seksuelle overgreb havde fundet sted, da forurettede var under 12 år, og at en ikke uvæsentlig del af overgrebene måtte have fundet sted efter strafskærpsen i 2002.

Dom 37 og 40 er nærmere omtalt i afsnit 5.4. nedenfor.

De højeste straffe blev udmålt i dom 47 og 48, hvor der blev rejst tiltale ved nævningeting. Den sidstnævnte dom blev anket til Højesteret.

I dom 47 havde tiltalte i løbet af en periode på ca. 10 år adskillige gange anden kønslig omgængelse end samleje med sin datter, fra hun var 6-16 år (før og efter strafskærpsen i 2002), ligesom tiltalte i løbet af en periode på ca. 4½ år i adskillige tilfælde havde samleje med datteren, fra hun var 12-16 år (før og efter strafskærpsen i 2002). Straffen blev fastsat til fængsel i 5 år.

I dom 48 havde tiltalte i løbet af en periode på ca. 3½ år (fortrinsvis efter strafskærpsen) adskillige gange vaginalt og analt samleje med sin 6-9-årige datter, ligesom tiltalte flere gange på anden vis havde anden kønslig omgængelse end samleje med datteren. Endvidere havde tiltalte i løbet af en periode på ca. 4 år adskillige gange anden kønslig omgængelse end samleje med sin 3-7-årige søn. Landsretten fastsatte straffen til fængsel i 6 år, som Højesteret forhøjede til fængsel i 7 år med henvisning til det

langvarige misbrug af såvel tiltaltes datter som søn, fra de var henholdsvis 6 og 3 år, og strafskærpelsen ved lov nr. 380 af 6. juni 2002.

I denne gruppe af sager ses domstolene typisk at lægge vægt på forurettede alder, overgrebenes karakter og varighed, over hvor lang en periode overgrebene har fundet sted, om der er forsøgt og/eller gennemført samleje, om der er lagt betydeligt pres på forurettede eller anvendt tvang, forurettedes tilknytning til den tiltalte samt, om der er tale om flere forurettede.

Sagerne varierer imidlertid meget i karakter og grovhed, hvilket gør dem vanskelig sammenlignelige. Hertil kommer, at en mindre del af sagerne er omfattet af ordningen med behandling af personer, der har begået visse seksualforbrydelser, som alternativ til straf.

I redegørelsen fra juni 2005 gav de indberettede sager mig grundlag for at antage, at straffen for et eller et par enkeltstående overgreb i form af anden kønslig omgængelse end samleje formentlig lå i niveauet 3-4 måneders ubetinget fængsel, når der ikke forelå andre skærpende omstændigheder. Dette er fortsat min opfattelse, jf. dom 22, 23 og 25 (fængsel i 3-4 måneder), hvor der var tale om flere, men ikke mange overgreb, hovedsageligt i form af berøringer af forurettede, samt dom 26 (fængsel i 4 måneder), hvor der var tale om et enkeltstående overgreb.

De nu indberettede sager giver mig yderligere grundlag for at antage, at mere end enkeltstående overgreb over en periode - der ofte vil indebære samlejer eller forsøg herpå - typisk vil ligge på et niveau fra fængsel i 2 år og 6 måneder til fængsel i 3 år og 6 måneder, når der ikke foreligger andre skærpende omstændigheder.

Ved særligt skærpende omstændigheder - f.eks. forurettedes meget unge alder eller meget langvarige og/eller grove misbrug - bør det altid overvejes at rejse sagen ved et nævningeting, jf. dom 47, hvor tiltalte blev idømt 5 års fængsel for seksuelt misbrug af sin datter gennem 10 år, og dom 48, hvor tiltalte i Højesteret blev idømt 7 års fængsel for groft seksuelt misbrug af sin datter gennem ca. 3½ år og seksuelt misbrug af sin søn gennem ca. 4 år.

Derimod finder jeg ikke grundlag for en mere generel vurdering af de øvrige sager indenfor denne gruppe, idet sagerne som tidligere anført er meget forskellige, og strafudmålingen ifølge dommenes præmisser er sket efter en meget konkret vurdering af omstændighederne i sagerne. Som det fremgår, er der dog i flere af sagerne henvist til strafskærpelsen ved lov nr. 380 af 6. juni 2002, og der er ikke grundlag for at antage, at strafskærpelsen ikke er indgået ved straffastsættelsen.

5.3.4. Straffene i sager vedrørende pasningsforhold

Der er indberettet to sager, herunder en anke, som kan henføres til denne kategori, hvor den tiltaltes kontakt med den eller de forurettede er opnået gennem børnepasning og lignende.

I dom 49, som er en ankedom, var der tale om et enkeltstående forhold af anden kønslig omgængelse end samleje samt blufærdighedskrænkelser begået over for en 7-årig pige, som sammen med sin lillebror var på ferie hos den 59-årige tiltalte. Både byret og landsret fastsatte straffen til fængsel i 5 måneder.

I dom 50 var det en 40-årig tiltalt, som i løbet af en periode på ca. 1½ år i flere tilfælde havde anden kønslig omgængelse end samleje med en 10-12-årig dreng, som han passede, ligesom tiltalte havde krænket forurettedes blufærdighed samt besiddet en meget stor mængde børnepornografi. Overgrebene omfattede udelukkende tiltaltes berøringer af forurettede. Retten fastsatte straffen til fængsel i 9 måneder med henvisning til forholdenes tidsmæssige udstrækning og karakteren af det børnepornografiske materiale.

Materialet i denne gruppe af sager er for spinkelt til at udlede mere generelle betragtninger om strafudmålingen.

I min redegørelse fra juni 2005, hvor der var indberettet tre sager under denne kategori, fandt jeg, at sagerne kunne give det indtryk, at straffen for enkeltstående overtrædelser i form af anden kønslig omgængelse end samleje lå i nogenlunde samme niveau som ved enkeltstående overtrædelser af samme karakter begået i familieforhold, dvs. i niveauet omkring 3-4 måneders ubetinget fængsel. Henset til den ovennævnte ankedom (dom 49) må strafniveauet dog formentlig anses for at ligge omkring 3-5 måneders ubetinget fængsel.

5.3.5. Straffene i sager vedrørende undervisningsforhold

Der er indberettet en enkelt sag (dom 51), som kan henføres til denne kategori, hvor den eller de forurettede har været betroet tiltalte til undervisning.

I dommen, som er en ankedom, var der tale om en 30-årig mandlig skolelærer, som i løbet af en periode på ca. 3½ måned flere gange havde haft anden kønslig omgængelse end samleje med en 13-årig elev. Straffen blev fastsat til fængsel i 4 måneder, idet landsretten både lagde vægt på, at tiltalte havde misbrugt sin stilling som lærer, og at pigerne i klassen havde optrådt provokerende og udfordrende over for tiltalte som ung og uerfaren lærer. Tiltalte blev samtidig frataget retten til erhvervsmæssigt eller i forbindelse med fritidsaktiviteter at beskæftige sig med børn eller unge under 18 år indtil videre.

Der kan ikke udledes generelle betragtninger om strafudmålingen af denne ene sag.

I min redegørelse fra juni 2005 fandt jeg, at en enkelt af de indberettede sager (dom 32 i redegørelsen fra juni 2005) indikerede, at enkeltstående overtrædelser i form af anden kønslig omgængelse end samleje lå i nogenlunde samme niveau som enkeltstående overtrædelser af samme karakter begået i familie- og pasningsforhold, dvs. ubetinget fængsel i 3-4 måneder. Ovennævnte dom 51 ses ikke at ændre min tidligere antagelse, selv om der er tale om flere overtrædelser begået over en forholdsvis kort peri-

ode, idet der også var nævnt formildende forhold i forbindelse med straffastsættelsen, ligesom der skete rettighedsfrakendelse.

5.3.6. Straffene i sager vedrørende andre tilfælde

Der er indberettet 12 sager (herunder otte ankesdomme), som ikke kan henføres til en af de foregående kategorier.

I dom 52 og 53 (betinget dom uden straffastsættelse) er der tale om to 15-årige drenges enkeltstående seksuelle overgreb på henholdsvis en pige på 13 år og en retarderet dreng på 13 år. De forurettede modsatte sig ikke det seksuelle forhold, men indvilligede på den anden side heller ikke positivt i forholdene. Henset til de tiltaltes meget unge alder og deres personlige forhold, giver sagerne mig ikke anledning til bemærkninger.

I dom 54 (fængsel i 6 måneder) var det en 51-årig tiltalt, som i løbet af en periode på ca. 1 måned i 4-6 tilfælde havde anden kønslig omgængelse end samleje med en 11-årig pige, som ofte var på besøg i hans kolonihavehus, og som tiltalte gav slik, gaver mv. Ved strafudmålingen lagde retten vægt på, at det strafbare forhold havde fundet sted flere gange. Den af tiltalte iværksatte anke blev afvist i landsretten på grund af tiltaltes udeblivelse, hvorefter anklagemyndighedens frafaldt sin kontraanke uden forelæggelse for rigsadvokaturen. Straffen er efter min opfattelse for lav set i forhold til forurettedes alder, antallet af overtrædelser og karakteren af forholdene, herunder at tiltalte aktivt forsøgte at bevare et venskab til forurettede, som han samtidig udnyttede i seksuelt øjemed.

I dom 55 (fængsel i 1 år), som er en ankesdom, var det en 50-51-årig tiltalt, der tidligere var massivt forstraffet for ligeartet kriminalitet, og som fortsat på forskellig vis opsøgte samvær med unge drenge i seksuel hensigt. Tiltalte havde i den forbindelse indledt et seksuelt forhold til en dreng på 12 år, herunder med flere anale samlejer, gensidig onani og oralsex, ligesom tiltalte havde krænket blufærdigheden hos to 10-11-årige drenge. Endvidere havde tiltalte været i besiddelse af børnepornografi. Byretten fastsatte straffen til fængsel i 1 år med henvisning til tiltaltes tidligere domme for sædelighedskriminalitet, at tiltalte havde udnyttet sin overlegenhed over for de forurettede og disses tillid til ham, de forurettedes unge alder samt overgrebenes omfang, art og stærkt krænkende karakter. Landsretten stadfæstede byrettens strafudmåling, som fandtes passende efter forholdenes antal og karakter samt de af byretten anførte grunde.

I dom 57 (fængsel i 1 år og 3 måneder), som er en ankesdom, var det en 32-33-årig tiltalt, som seksuelt havde forgrebet sig på to brødre på henholdsvis 10-11 år og 6 år, herunder i form af anale samlejer, gensidig oralsex og onani med den ældste dreng. Byretten fastsatte straffen til fængsel i 2 år, idet byretten på den ene side lagde vægt på overgrebenes karakter og omfang, på den anden side det oplyste om tiltaltes personlige forhold, herunder at han ikke tidligere var straffet. Landsretten nedsatte straffen til fængsel i 1 år og 3 måneder, idet landsretten på den ene side lagde vægt på børnenes unge alder, tiltaltes alder og at der var tale om overgreb mod sårbare børn. På den anden side lagde landsretten

vægt på, at tiltalte ikke tidligere var straffet, og at han ikke var blevet fundet skyldig i det omfang, der oprindeligt havde været rejst tiltale for.

Efter anklagemyndighedens opfattelse er straffene i både dom 55 og 57 for lave henset til sagernes konkrete omstændigheder og praksis efter strafskærpelsen i 2002. Jeg har derfor med Procesbevillingsnævnets tilladelse anket begge domme til Højesteret med påstand om skærpelse af straffen.

I dom 56, som er en ankedom, var der bl.a. tale om anden kønslig omgængelse end samleje med en 6-årig pige på et toilet i et supermarked, mens en 5-årig pige også var til stede. Landsretten forhøjede straffen fra fængsel i 7 måneder til fængsel i 1 år med henvisning til sagens konkrete omstændigheder og strafskærpelsen ved lov nr. 380 af 6. juni 2002.

I dom 58 (fængsel i 1 år og 4 måneder) var det en tiltalt, som to gange tidligere var dømt for ligesået kriminalitet, og som nu i løbet af en periode på ca. ½ år havde anden kønslig omgængelse end samleje med en 12-13-årig dreng, ligesom tiltalte havde været i besiddelse af en mindre mængde børnepornografi.

I dom 59 (fængsel i 1 år og 6 måneder), som er en ankedom, var der tale om en tiltalt, som i to tilfælde sammen med forurettedes far havde anden kønslig omgængelse end samleje med en 8-årig dreng. Ved strafudmålingen blev der i skærpende retning bl.a. lagt vægt på, at der var tale om flere forhold udøvet af to personer i forening, herunder forurettedes far.

Dom 60, 61 og 63, som alle er ankedomme, er en del af et større sagskompleks (den såkaldte "Tønder-sag"), hvor en 10-11-årig pige gennem en længere periode havde været udsat for seksuelt misbrug af flere voksne personer, i hvilken forbindelse begge forurettedes forældre tillige er sigtet. I de tre nævnte sager, som var de første domme i sagskomplekset, skærpede landsretten straffene væsentligt i forhold til de af byretten afsagte domme. Landsretten lagde herved som særdeles skærpende omstændigheder bl.a. vægt på, at de tiltalte var væsentlig ældre end forurettede, og at forholdene tydeligt kun kunne begås som følge af forurettedes fars dominerende stilling over for og udnyttelse af hende. Den ved lov nr. 380 af 6. juni 2002 tilsigtede strafskærpelse blev også tillagt væsentlig betydning.

I dom 60 var det en 61-årig tiltalt, som efter opfordring fra forurettedes far, der tillige var til stede, havde anden kønslig omgængelse end samleje med forurettede, idet forurettede i et tidsrum på ca. 45 minutter skiftevis gav tiltalte og sin far oralsex og manipulerede deres lem. Landsretten skærpede straffen fra fængsel i 1 år til fængsel i 1 år og 9 måneder.

I dom 61 var det en 54-årig tiltalt, som efter opfordring fra forurettedes far, der tillige var til stede, havde samleje med pigen. Endvidere havde tiltalte ca. 14 dage forinden krænket forurettedes blufærdighed. Landsretten skærpede straffen fra fængsel i 1 år til fængsel i 2 år.

I dom 63 var det en 73-årig tiltalt, som i løbet af en periode på ca. 4 måneder efter opfordring fra forurettedes far, der tillige var til stede, i fem tilfælde havde anden kønslig omgængelse end samleje med forurettede i form af gensidig oralsex og onani, ligesom tiltalte havde medvirket til forsøg på anden kønslig omgængelse end samleje ved at transportere to andre mænd til pigens bopæl i seksuelt øjemed. Landsretten skærpede straffen fra fængsel i 1 år og 4 måneder til fængsel i 2 år og 3 måneder.

Dom 60, 61 og 63 gav anledning til en betydelig debat i medierne, herunder om strafniveauet for overtrædelse af straffelovens § 222. På baggrund af bl.a. landsrettens væsentlige forhøjelser af straffene og sagernes atypiske karakter i forhold til andre sager om overtrædelse af straffelovens § 222 fandt jeg ikke grundlag for at ansøge om tilladelse til at anke dommene til Højesteret. Hertil kom, at det i de nævnte sager var blevet lagt til grund, at de tiltalte alene havde forsæt til at have seksuelt samkvem med en pige på over 12 år, selv om forurettedes alder rettelig var 10-11 år. Sagerne var derfor ikke egnede til indbringelse for Højesteret med henblik på en generel tilkendegivelse om strafniveauet. Endvidere havde rigsadvokaturen allerede ansøgt om anketilladelse til Højesteret i to andre sager om overtrædelse af straffelovens § 222 (dom 55 og 57).

I dom 62 (fængsel i 2 år), som er en anke-dom, havde tiltalte i en periode på knap 3 år mange gange misbrugt en 12-14-årig dreng seksuelt, herunder i form af anale samlejer, oralsex og onani, ligesom der i et enkelt tilfælde var tale om seksuelt samkvem med i alt tre personer. Straffen synes noget lav i forhold til overgrebenes karakter og antal samt den lange periode, hvor overgrebene fandt sted. Sagen blev imidlertid først forelagt rigsadvokaturen efter fristen for at ansøge om anketilladelse til Højesteret.

5.4. Strafniveauet i sager om overtrædelse af straffelovens § 222, hvor overgrebet har lighed med voldtægt

Som nævnt i afsnit 1 anmodede Justitsministeriet tillige Rigsadvokaten om - i det omfang de indberettede sager gav grundlag for det - at sammenholde strafniveauet i voldtægtssager efter straffelovens § 216 med strafniveauet i sager om overtrædelse af straffelovens § 222, hvor overgrebet mod barnet havde en vis lighed med voldtægt, uden at der dog havde været grundlag for at rejse tiltale efter straffelovens § 216.

Det fremgår bl.a. af forarbejderne til lovændringen (jf. redegørelsens afsnit 2.1.), at formålet med ændringen af straffen for seksuelt misbrug af børn var at sikre en parallelitet mellem strafferammerne for voldtægt efter straffelovens § 216 og seksuelt misbrug af børn efter straffelovens § 222. Forslagsstillerne forestillede sig således en strafforøgelse for seksuelt misbrug af børn, som forholdsvis ville svare til forøgelsen af straffen for voldtægt. Samtidig var det forudsat, at der fortsat skulle være en betydelig nuancering i den konkrete strafudmåling alt efter karakteren og grovheden af den pågældende overtrædelse af straffelovens § 222.

På baggrund af ovennævnte bemærkninger i lovforarbejderne meddelte jeg bl.a. statsadvokaterne og politimestrene ved Rigsadvokaten Informerer nr. 14/2002 (jf. redegørelsens afsnit 2.2.), at bemærknin-

gerne efter min opfattelse måtte forstås således, at ændringen tilsigtede en vis generel forhøjelse af straffene for overtrædelse af straffelovens § 222.

Jeg meddelte endvidere, at skærpede straffe for overtrædelse af straffelovens § 222 i hvert fald måtte tænkes anvendt i de tilfælde, hvor overgrebet mod barnet havde en vis lighed med voldtægt, uden at der dog var grundlag for at rejse tiltale efter straffelovens § 216. Det kunne f.eks. være tilfældet, hvis gerningsmanden havde anvendt tvang eller trusler som beskrevet i straffelovens § 222, stk. 2, 2. led, eller hvis gerningsmanden på anden måde havde optrådt sådan, at han havde skræmt barnet til at underkaste sig overgrebene. I disse tilfælde syntes bemærkningerne efter min opfattelse at indebære, at der kunne nedlægges påstand om en strafforhøjelse på op mod 1 år. Samtidig skulle den betydelige nuancering i den konkrete strafudmåling ved overtrædelser af § 222 opretholdes som forudsat i bemærkningerne.

Beskyttelsesinteresserne i straffelovens § 222 og § 216 er til dels sammenfaldende, idet de begge beskytter mod seksuelle overgreb. For sager om overtrædelse af straffelovens § 222 er det dog særligt, at det normalt ikke er nødvendigt for gerningsmanden at anvende tvang, trusler eller konkret at skræmme barnet til at underkaste sig de seksuelle overgreb, og det er heller ikke en forudsætning for domfældelse i disse sager. Det er således oftest gerningsmandens fysiske og psykiske overlegenhed i forhold til barnet og eventuelt barnets manglende forståelse af overgrebet, der gør det muligt for gerningsmanden at gennemføre de strafbare forhold. Hertil kommer, at barnet ofte - afhængig af bl.a. alder og tilknytning til gerningsmanden - kan have meget svært ved at sige fra eller på anden vis modsætte sig overgrebet.

På denne baggrund er det oftest ikke nødvendigt for domstolene at foretage en mere indgående vurdering af, hvordan gerningsmanden har opnået det seksuelle samkvem med barnet.

En yderligere forskel i de to sagstyper er, at sager om overtrædelse af straffelovens § 222 ofte vedrører flere overgreb begået over en længere periode, og at der i flere sager ikke er tale om samleje eller forsøg herpå, herunder bl.a. på grund af barnets fysiske udvikling, men om anden kønslig omgængelse.

Af de indberettede sager, hvor overgrebet mod barnet efter min opfattelse har haft en vis lighed med voldtægt, uden at der har været grundlag for at rejse tiltale efter straffelovens § 216, kan følgende nævnes:

I dom 37 havde tiltalte i løbet af en periode på ca. 2 år adskillige gange og under anvendelse af særdeles grove og systematiske manipulationer anden kønslig omgængelse end samleje med sin 13-15-årige datter. Herunder fik tiltalte bl.a. forurettede til at manipulere hans lem op til to gange dagligt. Under et af overgrebene havde tiltalte endvidere udøvet vold mod forurettede ved at spytte hende i ansigtet, ligesom tiltalte ved en anden lejlighed, der ikke var relateret til de seksuelle overgreb, havde udøvet vold mod forurettede i form af bl.a. slag og spark. Herudover havde tiltalte gennem en længere periode krænket blufærdigheden hos både forurettede og hans yngre 12-13-årige datter. Både byretten og landsretten fastsatte straffen til fængsel i 2 år. Ved strafudmålingen lagde landsretten vægt på strafskærpelsen ved lov nr. 380 af 6. juni 2002. Endvidere lagde landsretten på den ene side vægt på, at der var tale

om mange overgreb gennem en lang periode mod tiltaltes to biologiske døtre, og at overgrebene mod den ældste datter var foregået under anvendelse af særdeles grove og systematiske manipulationer. På den anden side lagde landsretten vægt på, at der ikke var tale om egentlige samlejer eller forsøg herpå.

I dom 40 havde tiltalte gennem flere år udøvet vold mod både sin samlever og sin datter, ligesom tiltalte i løbet af en periode på ca. 2 år i flere tilfælde ved tvang eller fremsættelse af trusler havde skaffet sig anden kønslig omgængelse end samleje med datteren og krænket hendes blufærdighed, fra hun var 8-10 år. Herudover havde tiltalte i løbet af en periode på ca. 1 år i adskillige tilfælde skaffet sig anden kønslig omgængelse end samleje med sin 15-16-årige plejedatter, ligesom tiltalte i flere tilfælde havde krænket plejedatterens blufærdighed. Landsretten forhøjede straffen fra fængsel i 2 år til fængsel i 2 år og 6 måneder. Begge instanser lagde ved strafudmålingen vægt på tiltaltes nærmest systematiske misbrug af henholdsvis datter og plejedatter, og at tiltalte i den forbindelse havde udnyttet deres fysiske og psykiske underlegenhed/afhængighed af ham. Endvidere blev der lagt vægt på den gentagne og umotiverede vold over for tiltaltes samlever og datter.

I hverken dom 37 eller 40 var der tale om samlejer eller forsøg herpå, hvilket også udtrykkeligt blev anset som en formildende omstændighed ved strafudmålingen i den førstnævnte sag. Begge sager indebærer dog anden mere omfattende seksuel omgang, hvilket i dom 37 blev opnået ved særdeles grove og systematiske manipulationer og i dom 40 ved tvang eller fremsættelse af trusler, ligesom begge forurettede havde været udsat for vold af de tiltalte.

Det er derfor min opfattelse, at dom 37 og 40 til en vis grad kan sammenlignes med sager om voldtægt efter straffelovens § 216, selv om der som nævnt ikke var tale om samlejer eller forsøg herpå.

Det må på baggrund af min undersøgelse af strafniveauet i voldtægtssager antages, at straffen for et enkelt tilfælde af fuldbyrdet kontaktvoldtægt begået over for en voksen person, hvor der ikke har været anvendt vold af betydning, og hvor der ikke foreligger andre skærpende omstændigheder, i praksis straffes med fængsel i ca. 1 år og 6 måneder.

Under hensyn til, at der i begge de ovennævnte sager (dom 37 og 40) har været tale om adskillige seksuelle overgreb over længere perioder, og at straffene i disse sager er udmålt til henholdsvis fængsel i 2 år og fængsel i 2 år og 6 måneder, må det for så vidt angår disse to sager kunne konkluderes, at straffen ikke er på et tilsvarende niveau som i sager om voldtægt.

Der er dog heller ikke i forarbejderne til lovændringen i 2002, jf. nærmere afsnit 2.1., klare tilkendegivelser om, at der i sager om overtrædelse af straffelovens § 222 skal udmåles straffe, der svarer til straffene i voldtægtssager. Det fremgår således alene af forarbejderne, at ”forslagsstillerne forestiller sig en strafforøgelse for seksuelt misbrug af børn, som forholdsvis vil svare til forøgelsen af voldtægtsstraffen”, og at ”forhøjelsen af strafferammen i straffelovens § 222 ikke ændrer ved den betydelig nuancering i den konkrete strafudmåling alt efter karakteren og grovheden af den overtrædelse af straffelovens § 222, der har fundet sted”.

Det er herefter ved lovændringen ikke klart, på hvilket niveau det har været hensigten, at straffen skulle udmåles i sager om seksuelle overgreb mod børn, hvor der har været anvendt tvang eller trusler, uden at forholdet henføres til straffelovens § 216.

Jeg kan endvidere nævne ankedømmene 60, 61 og 63 ("Tønder-sagen"), som er refereret ovenfor i afsnit 5.3.6., hvor de tiltalte seksuelle samkvem med den 10-11-årige forurettede tydeligt kun kunne opnås som følge af hendes fars dominerende stilling over for og udnyttelse af forurettede. Her var der ikke tale om, at gerningsmændene havde anvendt tvang eller trusler i forhold til pigen, men at de måtte indse, at hendes deltagelse ikke var frivillig, men forårsaget af faderen. Straffene blev af landsretten udmålt til fængsel i 1 år og 9 måneder, 2 år og 2 år og 3 måneder.

I dom 60, hvor der var tale om et enkelt tilfælde af samleje og et enkelt tilfælde af blufærdighedskrænkelser, blev tiltalte straffet med fængsel i 2 år. I denne sag er der således ikke tale om et lavere strafniveau end ved kontaktvoldtægt, hvor udgangspunktet er 1 år og 6 måneders fængsel.

6. Samlet vurdering og konklusion

Som nævnt ovenfor i afsnit 5.3.1. er det vanskeligt at vurdere strafniveauet, bl.a. fordi der ikke foreligger redegørelser om straffene forud for strafskærpelsen. Hertil kommer, at sager om overtrædelse af straffelovens § 222 i høj grad er svære at sammenligne, idet de omfatter forhold af meget forskellig karakter og grovhed, ligesom strafudmålingen ifølge dommenes præmisser sker efter en meget konkret vurdering af sagens omstændigheder.

Som det fremgår af dommene i bilaget og beskrivelsen ovenfor i afsnit 5.3., er der endvidere tale om et bredt spektrum af sager, idet overgreb, som henføres til straffelovens § 222, spænder fra anden kønslig omgængelse end samleje i kæresteforhold, f.eks. et seksuelt forhold mellem en 14-årig pige og 16-årig dreng, til voksne personers længerevarende og meget grove misbrug af mindre børn. Også sagernes omstændigheder er meget forskellige afhængig af f.eks. misbrugets karakter og varighed, antallet af overgreb, forurettedes alder, antallet af forurettede, eventuel anvendelse af tvang eller pression samt forholdet mellem tiltalte og forurettede, herunder om der f.eks. består et særligt tillids- eller afhængighedsforhold.

Det er på denne baggrund ikke overraskende, at straffene varierer mellem betinget dom uden strafastsættelse, betinget eller delvis betinget dom med strafastsættelse, herunder med vilkår om behandling, og ubetingede straffe i intervallet mellem 20 dages fængsel og fængsel i 7 år.

Straffene i sager vedrørende kæresteforhold og andre kærestelignende relationer giver mig ikke anledning til bemærkninger. Jeg har i den forbindelse noteret, at straffen stiger, jo større aldersforskellen er, og at straffen selv i kærestelignende forhold kan stige væsentligt, når der foreligger særligt skærpende omstændigheder. I øvrigt bemærkes, at selv om forhold mellem et barn på 12-14 år og en ældre

dreng/mand oftest indebærer en udnyttelse af den helt unge, skal de laveste straffe samtidig ses i lyset af, at det seksuelle forhold er indgået i enighed mellem parterne, og at især piger i denne aldersgruppe i nogle tilfælde kan være mere modne end andre af deres jævnaldrende.

Sagerne, hvor straffen er gjort hel eller delvis betinget af bl.a. psykiatrisk/sexologisk behandling, giver mig heller ikke anledning til bemærkninger. Som tidligere nævnt var det ved lovændringen forudsat, at ordningen med behandling af personer, der har begået visse seksualforbrydelser, som alternativ til straf, fortsat skal anvendes i stort set uændret omfang.

De øvrige sager omfatter en række meget forskelligartede forhold. I 12 af sagerne, herunder en højesteretsdom og 10 ankedomme fra landsretten, er der i præmisserne vedrørende strafudmålingen udtrykkeligt henvist til strafskærpelsen i 2002. I syv af disse sager (dom 42, 46, 48, 56, 60, 61 og 63) blev underrettens dom skærpet med direkte henvisning til bl.a. lovændringen, men der er ikke grundlag for at antage, at strafskærpelsen ikke er indgået ved straffastsættelsen i de øvrige sager. Som nævnt i afsnit 5.2. var den gennemsnitlige strafforhøjelse i sagerne, hvor landsretten skærpede straffen, på 7 måneder, hvilket er en forholdsvis betydelig skærpelse. I højesteretsdommen blev straffen skærpet med 1 år fra 6 år til 7 år.

Efter en samlet vurdering af straffene i de foreliggende sager er det min opfattelse, at der i langt hovedparten af sagerne i vidt omfang er taget hensyn til, at straffen efter lovændringen skulle skærpes. Det er endvidere tydeligt, at der i forbindelse med denne undersøgelse i forhold til i de tidligere undersøgelser er afsagt et større antal domme, hvor straffene ligger i niveauet 2 års fængsel til fængsel i 3 år og 6 måneder.

Som det fremgår ovenfor i afsnit 5.3., er der dog enkelte sager, som efter min opfattelse ligger i underkanten af det strafniveau, som må anses for tilsigtet med strafskærpelsen.

Straffen i dom 27 på fængsel i 6 måneder er således efter min opfattelse for lav set i lyset af forurettedes alder, forholdets karakter, og at tiltalte tidligere var dømt for lignende kriminalitet. Dommen blev da også forsøgt anket, men det lykkedes desværre ikke at få anklagemyndighedens ankemeddelelse forkyndt rettidigt for tiltalte. I dom 29, som er en anke, synes straffen på 1 års fængsel også noget lav henset til forurettedes alder, og at der var tale om samleje, herunder at forurettede blev lokket/manipuleret til seksuelt samkvem. Sagen blev imidlertid først forelagt rigsadvokaturen efter udløbet af fristen for at ansøge om anketilladelse til Højesteret.

I dom 54 synes straffen på fængsel i 6 måneder ligeledes at være for lav set i forhold til forurettedes alder, antallet af overtrædelser og karakteren af forholdene, herunder at tiltalte aktivt forsøgte at bevare et venskab til forurettede, som han samtidig udnyttede i seksuelt øjemed. Sagen var som nævnt anket af tiltalte og kontraanket af anklagemyndigheden med påstand om skærpelse af straffen, men da tiltaltes anke blev afvist i landsretten, frafaldt anklagemyndigheden sin anke uden forelæggelse for rigsadvokaturen. Efter min opfattelse burde anklagemyndighedens anke ikke være frafaldet. Endvidere findes

straffen i dom 62 noget lav i forhold til overgrebenes karakter og antal samt den lange periode, hvor overgrebene fandt sted. Sagen blev imidlertid først forelagt rigsadvokaturen efter fristen for at ansøge om anketilladelse til Højesteret.

De nævnte fire sager kunne efter min opfattelse med fordel være prøvet ved en højere domstol, således at anklagemyndigheden kunne have søgt at opnå en skærpelse af straffene.

Endvidere er straffene i dom 55 og 57 efter min opfattelse for lave i forhold til sagernes konkrete omstændigheder og praksis efter strafskærpelsen i 2002. Som tidligere nævnt er disse domme med Procesbevillingsnævnets tilladelse anket til Højesteret med påstand om skærpelse af straffen. Desuden skal Højesteret tage stilling til straffastsættelsen i dom 28, hvor anklagemyndigheden ligeledes påstår skærpelse. Disse sager er således ikke endeligt afgjorte, men kan få betydning for den fremtidige straffastsættelse på området.

For så vidt angår sager om overtrædelse af straffelovens § 222, hvor overgrebet har en vis lighed med voldtægt, er der - som det fremgår i afsnit 5.4. - meget få sager af denne art. I to af sagerne blev straffene for adskillige overgreb gennem en længere periode ikke udmålt på et tilsvarende niveau som i sager om voldtægt. I en anden sag, der drejede sig om et samleje og blufærdighedskrænkelser, blev straffen imidlertid fastsat til fængsel i 2 år. I denne sag er der således ikke tale om et lavere strafniveau end ved kontaktvoldtægt, hvor udgangspunktet er fængsel i 1 år og 6 måneder.

Sammenfattende er det herefter min opfattelse, at der i langt hovedparten af sagerne i vidt omfang er taget hensyn til, at straffen efter lovændringen skulle skærpes. Det er endvidere tydeligt, at der i forbindelse med denne undersøgelse i forhold til de tidligere undersøgelser er afsagt et større antal domme, hvor straffene ligger i niveauet 2 års fængsel til fængsel i 3 år og 6 måneder.

Endvidere giver strafudmålingen i de sager, der vedrører kærestelignende forhold, og de sager, der er afgjort med helt eller delvis betinget dom med vilkår om psykiatrisk/sexologisk behandling, mig ikke anledning til bemærkninger.

Der er dog enkelte sager, hvor der efter min opfattelse burde være udmålt en højere straf.

To af disse sager er af anklagemyndigheden anket til Højesteret med påstand om skærpelse af straffen, og Højesteret får endvidere lejlighed til at tage stilling til strafudmålingen i en tredje sag, hvor der er meddelt tredieinstansbevilling. Som nævnt ovenfor kan disse sager få betydning for den fremtidige straffastsættelse på området.

På den baggrund vil rigsadvokaturen i en ny periode følge strafudmålingen i sager om overtrædelse af straffelovens § 222 med henblik på at afgive en yderligere redegørelse om straffene.